

Vergaderjaar 2003–2004

26 631

Modernisering AWBZ

27 728

Wijziging van de Wet op de expertisecentra, de Wet op het primair onderwijs en de Wet op het voortgezet onderwijs in verband met de invoering van een leerlinggebonden financiering en de vorming van regionale expertisecentra (regeling leerlinggebonden financiering)

Nr. 94

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 mei 2004

Hierbij beantwoord ik, mede namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de vragen van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport, die gesteld zijn naar aanleiding van de brief over de richtlijn «afbakening en reikwijdte AWBZ en onderwijs» (Kamerstuk 26 631 en 27 728, nrs. 75 en 76). Hierbij bied ik u tevens de werkinstructie¹ voor de indicatiestellers AWBZ aan. Als eerste in deze brief wordt op deze werkinstructie een korte toelichting gegeven.

Grondslag voor de werkinstructie is de richtlijn «afbakening en reikwijdte AWBZ en onderwijs». Met de richtlijn wordt beoogd voor kinderen met een handicap de inzet van AWBZ zorg in het onderwijs structureel te regelen. De werkinstructie beoogt deze doelstelling te vertalen naar concrete handvaten voor de uitvoeringspraktijk van de indicatiestellers AWBZ. Om deze vertaalslag te realiseren was het nodig de beschikbare voorzieningen voor zorg en begeleiding in het onderwijs te definiëren tot op het niveau van de AWBZ. Immers conform de systematiek van de AWBZ wordt onderwijs als een «voorliggende voorziening» aangemerkt. Bij de toekenning van AWBZ zorg dient rekening gehouden te worden met de voorzieningen in het onderwijs waaraan de leerling deelneemt. In de werkinstructie is dit als volgt geoperationaliseerd. Uitgangspunt is de vaststelling van de totale zorgbehoefte van een kind met een handicap. Daarna wordt bekeken of het kind onderwijs volgt en wat de mate van de voorliggendheid van dat onderwijs is. Teneinde deze voorliggendheid te bepalen, is gezocht naar een nadere afbakening van de zorgtaken die het onderwijs zou kunnen uitvoeren en de zorgtaken die vanuit de zorgsector worden geboden. In de praktijk is gebleken dat er een geleidelijke overgang bestaat van eenvoudige zorghandelingen die in het onderwijs worden uitgevoerd naar zogenaamde «medisch voorbehouden handelingen» die door de zorgsector worden verricht. Teneinde deze afbakening

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

concreet gestalte te geven, is er voor gekozen de historisch beschikbare formatie die normatief toegerekend kan worden aan zorgactiviteiten in het onderwijs als uitgangspunt te nemen voor de afbakening met de zorgsector. Daarbij is uitgegaan van de «minuten» van de klassenassistent en de schoolverpleegkundige, zoals die indertijd waren opgenomen in de formatieregeling, omdat deze functionarissen in het onderwijs de eenvoudige zorghandelingen verrichten. Ik realiseer mij dat bij deze operationalisatie is uitgegaan van normatieve voorzieningen die op basis van de huidige bekostiging aan scholen in het onderwijs geacht worden aanwezig te zijn. In de praktijk kunnen scholen hun eigen formatie-inzet regelen. Op grond van de systematiek van de AWBZ enerzijds en de historisch gegroeide wijze van bekostiging van het onderwijs anderzijds, is de huidige werkinstructie de meest praktische operationalisatie van de afbakening tussen onderwijs en zorg. Op dit moment kan nog niet voor alle individuele situaties volledig worden overzien hoe de richtlijn en de werkinstructie uitpakken.

Ik ben voornemens over een half jaar een tussenevaluatie te houden. Deze tussenevaluatie kan, indien noodzakelijk, leiden tot een aanpassing van de richtlijn. Na een jaar wordt de richtlijn opnieuw geëvalueerd.

Doel van de richtlijn

De richtlijn «afbakening en reikwijdte AWBZ en onderwijs» is bedoeld voor die kinderen met een handicap die in het (reguliere) onderwijs extra zorg en begeleiding nodig hebben. Door zowel het onderwijs als vanuit de AWBZ bestaan hiervoor mogelijkheden. De totstandkoming van de richtlijn is het resultaat van het vervlechten van de (indicatie) systematieken van AWBZ zorg en onderwijs. Uitgangspunt hierbij was dat door het onderwijs en/of vanuit de zorgsector wordt bekeken welke zorg en begeleiding voor welke leerling nodig is. De garantie dat er geen kind thuis zal zitten en geen onderwijs kan volgen als gevolg van het ontbreken van zorg en/of begeleiding, is moeilijk af te geven. Enerzijds bestaan er grenzen aan de omvang van de zorg die op basis van de AWBZ wordt toegekend en anderzijds zijn er grenzen aan de zorg en begeleiding die een school kan bieden. De afweging van de school over het al dan niet toelaten van een kind in relatie tot de zorg die dat kind nodig heeft, behoort tot de competentie van de school. De noodzaak en de beschikbaarheid van zorg op een school kunnen een rol spelen bij de toelatingsbeslissing van een school.

In het overleg met de uitvoeringsorganen is gebleken dat het huidige instrumentarium voldoende waarborgen heeft en dat indicatieorganen volgens afspraak willen gaan werken. In principe mag deze constructie dan ook geen invloed hebben op de mate van bezwaar die ouders tegen een beslissing kunnen maken. Indien blijkt dat de richtlijn onvoldoende waarborgen biedt voor een uniforme werkwijze door de indicatieorganen en voor de bezwaarprocedure, wordt bekeken of tot het uitvaardigen van een beleidsmaatregel wordt overgegaan.

De gang van zaken binnen het onderwijs

Sinds de invoering van de leerlinggebonden financiering per 1-8-2003 kunnen de ouders van een gehandicapt kind, dat door de indicatiesteller Cvl toelaatbaar is beoordeeld tot het speciaal onderwijs, een eigen keuze maken voor deelname van hun kind aan het speciaal dan wel regulier onderwijs. Daarbij zijn in het speciaal onderwijs, in tegenstelling tot het regulier onderwijs, een aantal specifieke zorg- en ondersteuningsvoorzieningen structureel aanwezig, bekostigd op basis van het Formatiebesluit WEC. Reden hiervoor is de concentratie van kinderen met «gelijke» beperkingen in de speciale scholen en ook wel de nauwe band die in een aantal gevallen onderhouden wordt met zorginstellingen. Omdat de deel-

name van gehandicapte kinderen aan regulier onderwijs veel dunner gespreid is over de scholen is een dergelijke structurele ondersteunings- en zorgstructuur niet aanwezig en beschikbaar in het reguliere onderwijs. Voor deze kinderen is het rugzakje beschikbaar, waaruit extra ondersteuning en begeleiding betaald kan worden. Over de inzet ervan wordt overlegd tussen school en ouders. Daarbij geldt dat er van overheidswege geen voorschriften zijn gegeven omtrent de besteding van de rugzak, behalve dat een deel besteed moet worden voor ambulante begeleiding vanuit een REC en de rest door de ontvangende school. De inzet van ondersteuning en begeleiding van de leerling zijn in het overleg tussen ouders en school uitdrukkelijk aan de orde.

De functie activerende begeleiding is in de richtlijn en in de werkinstructie buiten beschouwing gelaten. Achtergrond hiervan is, dat geredeneerd vanuit de brede inhoud van de functie activerende begeleiding, onderwijsactiviteiten deel uit maken van deze functie. Immers onderwijs bereidt leerlingen voor op deelname aan de samenleving. Daarom acht ik het niet nodig dat deze functie vanuit de AWBZ tijdens onderwijstijd wordt ingezet. Uiteraard blijft de mogelijkheid bestaan dat buiten schooltijd een aanspraak op de functie activerende begeleiding wordt toegekend. Tevens blijft ook de mogelijkheid van de bestedingsvrijheid die het persoonsgebonden budget kent bij de inzet van het budget voor andere functies, dan de functie waarvoor geïndiceerd is, bestaan.

Er worden geen cijfers bijgehouden over het aantal kinderen met een rugzak gecombineerd met een AWBZ-indicatie. De overgangsmaatregel die gedurende dit jaar van kracht was heeft kinderen met beperkingen de mogelijkheid geboden om hun onderwijszorgarrangement voort te zetten. Ik ben niet voornemens om de richtlijn die het komende schooljaar in werking treedt een terugwerkende kracht te verlenen. In dat geval zouden alle kinderen, die onder het regime van de overgangsmaatregel vallen, volgens de nieuwe richtlijn beoordeeld moeten worden en daarnaast zou het onderwijs met terugwerkende kracht ondersteuning en zorg moeten leveren over het afgelopen schooljaar. Deze exercitie is tijdrovend en belemmert de invoering van de nieuwe richtlijn per 1 augustus 2004. In de werkinstructie, bestemd voor de indicatiestellers van de RIO's, is per onderwijssoort aangegeven of en zo ja welk deel van de functies persoonlijke verzorging, verpleging en ondersteunende begeleiding ten laste komt van het onderwijs en welk deel voor de AWBZ.

Rekenwijze voor bepaling van het AWBZ-deel in het onderwijs

Bij de verdeling van verantwoordelijkheden voor het onderwijs en voor de AWBZ is gekozen om de onderwijsassistent in het regulier onderwijs buiten beschouwing te laten. Reden daarvoor is dat deze onderwijsassistent in het regulier onderwijs destijds verstrekt is in het kader van het beleid «Meer handen in de klas». De onderwijsassistent wordt geacht, m.n. ondersteunende taken over te nemen van de leerkracht, zodat deze zich kan concentreren op zijn/haar kerntaak «lesgeven» en meer aandacht kan besteden aan kinderen met een leerachterstand. Overigens bepaalt het onderwijs zelf de inzet en zou zij deze functionaris, naast de rugzak, ook voor enige zorgtaken ten behoeve van gehandicapte leerlingen in kunnen zetten.

Kinderen uit KDC's (kinderdagcentra) die via een pilot samenwerkingsprojecten deelnemen aan het onderwijs, kunnen hun deelname voortzetten. De richtlijn voorziet erin, dat ten behoeve van deze kinderen, naast de geleverde zorg door de school, tijdens schooltijd aanvullende AWBZ-zorg kan worden ingezet.

In het kader van de Operatie Jong heeft één van de plannen van aanpak betrekking op de harmonisering van indicatietrajecten. Dit plan van aanpak «Harmonisering Indicatietrajecten» beoogt het aantal loketten voor indicatiestellingen te beperken en zoveel mogelijk afstemming en harmonisering te bewerkstelligen. Ik ben een groot voorstander van het tegengaan van bureaucratie en het vereenvoudigen van de te doorlopen trajecten door ouders en kinderen. Operatie Jong is een verantwoordelijkheid van meerdere departementen. In dat traject worden de opmerkingen en suggesties meegenomen.

Vooruitlopend daarop acht ik het niet opportuun om het voorstel om de AWBZ-indiciesteller deel te laten nemen aan de Cvl- vergaderingen over te nemen. Dit laat natuurlijk onverlet dat het partijen in de regio vrij staat met elkaar af te stemmen en samen te werken. In het kader van de door VWS en OCW gezamenlijk ondersteunde LVG-pilots (gericht op afstemming zorg/onderwijs voor kinderen met een lichte verstandelijke handicap, vaak gecombineerd met een gedragsproblematiek) wordt op dit moment met afstemming op het gebied van indicatiestelling geëxperimenteerd.

Implementatietraject richtlijn/werkinstructie

De richtlijn (en werkinstructie) «afbakening en reikwijdte AWBZ en onderwijs» treedt per 1 augustus aanstaande in werking. De resterende periode voor de zomervakantie wordt gebruikt voor voorlichting en implementatie aan onder andere de indicatie-organen, die nog toegerust moeten worden voor deze nieuwe werkwijze.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
C. I. J. M. Ross-van Dorp